

Рейтинг кафедр

Великий потенціал великої кафедри

ВІД РЕДАКЦІЇ: Кафедра теоретичної ядерної фізики імені О. І. Ахієзера — на п'ятому місці в рейтингу кафедр природно-математичного напрямку минулого навчального року. Це найстаріша кафедра фізико-технічного, правонаступниця кафедри теоретичної фізики, що була створена на фізико-математичному факультеті в 1933 році. Багатою є її історія, яка ознаменувала наукове піднесення тоді ще першої столиці України. Її слава пов'язана з іменами Л. В. Розенкевича, Л. М. П'ятигорського, Л. Д. Ландау, О. І. Ахієзера... Про сьогоденне життя кафедри розповідає її завідувач проф. В. Д. ХОДУСОВ.

— Валерію Дмитровичу, яке Ваше ставлення до рейтингів?

— Основне наше завдання — процес навчання. У рейтингах же головна увага віддана науці (наприклад, важливу роль відіграють показники кількості публікацій у міжнародних виданнях). На мою думку, ці рейтинги створені для закордонних вузів, де університет — це і науково-дослідницький заклад. Я нещодавно повернувся з одного із найстаріших німецьких університетів, у Геттенгемі. Уявіть, там чотири дослідницьких інститути фізики! Зовсім інша структура! Ми намагаємося потрапити хоч в якийсь світовий рейтинг освітніх закладів, але не можемо.

— Чого ж не вистачає? Адже ми не гірші! Відсутність достойного фінансування

стоїть на заваді?

— Звичайно. Від нас вимагають, щоб виховували майбутніх нобелівських лауреатів. Дійсно, маємо розумних студентів і співробітників, які можуть дістатися цих вершин. Але порівняймо два показники: яке середнє фінансування має професор іноземного університету, де є нобелівські лауреати, і відповідно — український? За кордоном це становить декілька мільйонів доларів, на одного професора! У нас, у кращому випадку, 50 тисяч. Але мало бути супер видатним вченим. Якщо ти ще й експериментатор, то потрібні гроші на матеріали, устаткування, проведення дослідів.... А фінансування катма.

— Через що багато українських вчених та й випускників їдуть на роботу за кордон...

— Таких і на нашій кафедрі достатньо. Кожного року десь один-два студенти. Хтось їде продовжувати навчання в магістратурі, хтось в аспірантуру. Наприклад, наші випускники Д. Сорокін — в Італії, І. Бандос — в Іспанії, О. Козлов — в Австралії, А. Сотніков — в Німеччині...

— Існує думка, що наші науковці, які залишають Україну і йдуть працювати в Європу, США, Канаду, усе одно працюють там в ім'я усієї науки, на благо всього світу.

— Борис Євгенійович Патон сказав: я радію, що наші науковці їдуть за кордон. Вони отримують там нові знання, покращують здобуті, удосконалюються, отримують унікальний досвід. Він говорив про надію: якщо керівництво нашої країни зверне увагу на розвиток науки, українські вчені повернуться додому, збагачені. Таким чином, рівень науки в Україні зросте. Але це повинно вирішуватися на державному рівні. Кому ми готуємо фахівців? Закордонним лабораторіям?! Які отримують висококваліфікованих фахівців безкоштовно! Чому?

— Як оцінюєте своє п'яте місце в рейтингу?

— Воно цілком заслужене. Ми дійсно тісно співпрацюємо зі студентами, намагаємося їх навчити. Багато студентів переходять на нашу кафедру, бо знають: тут вони здобудуть знання і будуть затребуваними. Фізтехівська система, яка була закладена ще з часів виникнення ядерного відділення, має міцні традиції та стійко протистоїть різним негативним впливам на неї.

— Тоді як Ви оцінюєте так званий «болонський процес»?

— Я вважаю, що це спроба урізати високі норми радянської освіти. Студенти нашої кафедри мають знання, які перевищують європейські стандарти. Ось чому випускники кафедри теоретичної ядерної фізики такі затребувані там. Вони їдуть до США, Німеччини, Канади навчатися в аспірантурі. Там їм читають ті дисципліни, які вони вже прослухали у нас на 4-5 курсах. Болонські стандарти розраховані на те, чого у нас немає, через брак коштів. Від нас багато чого вимагають, але немає достойної оплати виконуваної роботи. Відсутнє спілкування учня й викладача. Усе формалізовано. Відсутній особистий контакт. Але, як ти можеш передати свій особистий досвід учню, якщо ти з ним не контактуєш? На жаль, нівелюються накопичені роками стандарти освіти.

— Але все це унеможлиблює корупційні дії...

— У цьому плані у нас унікальна кафедра і факультет. У нас хабарів не дають і не беруть. Тільки праця та старання! І ми цим пишаємося. Навчання за рахунок хабарів — не маємо такого, у нас лише знання. А чому? Тому що ті люди, які створювали факультет — К. Д. Синельников, А. К. Вальтер, О. І. Ахієзер Г. А. Мілютін — були високоморальними людьми. І закладені ними норми, правила, традиції ми зберігаємо.

— Як вам вдається зберігати й передавати ці традиції?

— Через тісну взаємодію поколінь. У нас на кафедрі зараз три покоління. Отці, діти і онуки. Найстарший — Ю. О. Кірючкін, доцент, заслужений викладач ХНУ ім. В. Н. Каразіна., наймолодший — доцент. А. Г. Гах.

— А який колектив?

— Дуже дружній. Люди займаються своєю улюбленою справою. І викладачі цим діляться зі студентами. Спадкоємність поколінь. Традиції, напрацювання в науковій, педагогічній роботі зберігаються і подаються від покоління до покоління. І вони дуже ефективні. У нас відсутні чвари, чванство. Ми доступні для студентів. Немає дистанції та бар'єру між викладачем та студентом. Студенти і викладачі — єдина родина. Великий потенціал, окрім того, що тут професіональні викладачі, тут ще професіональні науковці.

— А які вони, студенти вашої кафедри?

— Грунт для насіння у нас чудовий. Студенти з перших курсів займаються наукою. Уже два роки поспіль кафедра перемагає на загально університетському конкурсі за найкращу організацію наукової роботи зі студентами. І це не випадково. Студенти пишуть реальні курсові роботи, а не перекази. Виходять повноцінні наукові роботи. І тоді на 5-6 курсі студент готовий виконувати серйозну наукову роботу. Старшокурсники вже мають декілька наукових публікацій у провідних наукових журналах, виступів на міжнародних конференціях. Більшість із них отримує іменні стипендії.

— Тобто двієчники та прогульники відсутні?

— Про що мова! Усі студенти зацікавлені в отриманні знань і є дуже вмотивованими. Я навів статистику. І виявилось, що за 1949-2011 роки кафедру закінчило 475 випускників, з них понад 115 — захистили докторські роботи, понад 300 стали кандидатами наук, сім обрані академіками, 6 — член-кореспондентами НАНУ, понад 20 стали лауреатами Держпремій та 12 — премій НАНУ. Кафедра наша елітна, до нас потрапляють тільки найсильніші студенти. Маємо конкурс, відбираємо за рейтингом, тих, у кого найвищі оцінки, хто добре себе проявив. Кращі студенти кафедри сьогодні — Є. Немченко, В. Савченко, Р. Трофименко, 6 курс. П'ятикурсник І. Вакульчик, учасник численних міжнародних олімпіад, видатний студент (давно таких не було), робить цікаві дослідження у сфері квантового хаосу. Третьокурсник Д. Сиротенко, який, до речі, цього року проходив практику в США у всесвітньовідомій лабораторії «Fermilab», зайняв II місце у Всеукраїнській студентській олімпіаді з фізики... Кожен з них має доповіді, виступи на конференціях міжнародного рівня.

— Кого готує кафедра?

— Спеціалістів у сфері теоретичної ядерної фізики, причому, з широким профілем підготовки. Ми дотримуємося принципів, закладених О. І. Ахієзером, який ратував за те, щоб випускник кафедри був фізиком-універсалом. Випускники отримують широкі знання з усіх курсів теоретичної фізики. Студенти отримують інформацію від перших рук. Лекції читають видатні висококваліфіковані спеціалісти, провідні вчені: академік НАНУ М. Ф. Шульга, член-кор. НАНУ В. Ф. Клепеков, професори М. П. Меренков, І. М. Панкратов... На кафедрі працюють переважно наші ж випускники. Серед видатних вихованців: Герой України, академік В. Г. Бар'яхтар, академіки О. Г. Ситенко, Д. В. Волков, С. В. Пелетмінський, В. П. Семіноженко, М. Ф. Шульга, О. С. Бакай та багато інших.

— *Поділіться подальшими планами кафедри...*

— Набрати гарних студентів, залучити до роботи молодих викладачів. Найголовніше — це підготувати гідну зміну поколінь викладачів, зберегти традиції. Вводити інноваційні методики навчання, сучасні курси, йти в ногу з розвитком сучасної теоретичної фізики.

Розмовляла Т. ВАСИЛЕЦЬ.